

Helse- og omsorgsdepartementet
Postboks 8011Dep
0031 Oslo

Vår dato
05.04.22

Saksbehandler
Solveig Holen

Deres referanse
22/992

Deres dato
02.03.22

Innspill til neste folkehelsemelding: Folkehelse i et livsløpsperspektiv

Pilar er Norges største kompetansetjeneste for psykisk helse og barnevern (tidligere stiftelsen RBUP Øst og Sør) og omfatter RBUP (Regionsenter for barn og unges psykiske helse), RVTs Øst og RVTs Sør (Regionale ressursentre om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging i vår region). Vi er en kompetansegivende organisasjon som gjennom tjenestestøtte, forskning, undervisning og formidling arbeider for å støtte og bedre tjenestene i regionen. Vi takker for anledningen til å uttale oss.

I innspillene til ny folkehelsemelding har vi, basert på vårt kompetanseområde, fokusert på arbeid med barn og unges psykiske helse, og i den forbindelse er følgende temaer i kapittel 2 i meldingen spesielt aktuelle:

- Sosial ulikhet i helse
- Livet etter pandemien
- God psykisk helse og livskvalitet
- Folkehelsearbeidet i kommunen

Mange av innspillene under vil være overlappende med tanke på disse temaene.

Det jobbes for tiden med flere ulike meldinger og reformer for barn og unge i flere direktorat. Eksempelvis kan vi nevne Oppvekstreformen (BUFdir), ny opptrappingsplan for psykisk helse og en forebyggings- og behandlingsreform for rusfeltet (Hdir) og Folkehelse i et livsløpsperspektiv (Hdir). Pilar ser det som formålstjenlig med et tettere samarbeid og dialog mellom direktoratene som arbeider med barn og unge (BUFdir, Udir, Hdir), både i utarbeidelsen av disse meldingene og i prioritering av innsatser mot barn og unge. Med bakgrunn i at både skole og barnehage er sentrale folkehelsearenaer, er det ut ifra vårt perspektiv hensiktsmessig at Udir er aktivt involvert i arbeidet med denne folkehelsemeldingen.

Folkehelsemeldingen trekker ikke fram de vanligste psykiske helseproblemene som angst, depresjon og nevroutviklingsforstyrrelser. Dette vet vi er store risikofaktorer for framtidig psykisk uhelse og for å falle utenfor i skole- og arbeidsliv.

I en nasjonal folkehelsemelding, som skal være retningsgivende i en lang tidsperiode, bør man være forsiktig med å henvise til konkrete regionale innsatser som ikke er forskningsbaserte. Det bør heller (videreutvikles) og henvises til oppsummeringer over innsatser – med en kvalitetsvurdering. Denne/ disse oversiktene må holdes oppdatert, da vi stadig får mer forskning og ny kunnskap. Eksempler på tilgjengelig forskningskunnskap finner man på allerede utviklede og oppdaterte nettsider som tiltakshandboka.no, ungsinn.no, psyktestbarn.no og insum.no.

Struktur

Det bør vurderes å legge om systemet for tiltaksregistrering (kvalitetssikringssystemet) i spesialisthelsetjenesten (BUP) slik at flerfaglig og tverrfaglig samarbeid inngår som en vesentlig del av andrelinjens mandat, som også honoreres. Dette vil sikre kompetanse-overføring mellom kommunale og statlige tjenester for barn og unge.

Kvalitetssikringssystem modellen er fremdeles for individrettet, bl.a. ved at systemrettet arbeid ikke teller like mye når man jobber med barn og unge. Dette er en vesentlig mangel ved dagens system som hindrer god fagutøvelse og forsvarlig behandling av psykisk uhelse hos barn og unge (brudd på paragraf 4)

Spesialisthelsetjenestens mulighet for å veilede og samarbeide med førstelinjen bør styrkes, også ved å tilrettelegge for dette ressursmessig og i kvalitetssikringssystemet. Slik det er i dag honoreres dette mindre enn for eks. diagnostisering.

Nasjonale føringer

Det bør være kunnskapsbaserte nasjonale føringer for hva som er god kvalitet er i barnehage og skole, dvs. god kvalitet på lærings- og psykososialt miljø. Disse arenaene er vesentlige i arbeidet med å redusere ulikheter gjennom støtte til læring og utvikling, gitt at kvaliteten er god.

I tillegg bør det også være nasjonale føringer for hva som er god praksis i skole og barnehage, og dette bør bygge på oppdatert forskningsbasert kunnskap der dette er tilgjengelig.

I avsnitt 2.2.7 er det mye fokus på fysisk miljø. Det er også viktig å spesifisere hva som kjennetegner et godt psykososialt miljø, som fremmer god psykisk helse i skole og barnehage. Dette arbeidet bør gjøres nasjonalt, holdes oppdatert og basere seg på tilgjengelig kunnskap.

Tidlig innsats

Allerede fra småbarnsalder ser man forskjeller, for eks. mellom gutter og jenter på språk, i barnehagen. Det bør derfor helt fra starten av livet arbeides med hvordan man kan gi et likeverdig tilbud (likeverdige tjenester) på tvers av kjønn, etnisitet levekår osv, i helse-stasjon og barnehage.

I Folkehelsemeldingen er det mye fokus på informasjon fra Ungdata, som inkluderer barn og unge fra de er 10 år. Det står imidlertid lite om resultater fra store studier som undersøker yngre barns psykiske helse som for eks. Barn i Bergen og Tidlig trygg i Trondheim. Dette bør inkluderes.

Flerfaglig/tverrfaglig innsats

Det er fint å øke studieplasser for helsesykepleiere og jordmødre slik det foreslås i Folkehelsemeldingen, men man bør også vurdere å styrke andre yrkesgrupper som kan jobbe med folkehelse i for eks. skole og barnehage. Dette kan være sosionomer og miljøterapeuter.

Skolehelsetjenesten bør styrkes tverrfaglig, ved å inkludere flere yrkesgrupper som sosionom, psykolog, fysioterapeut etc.

Det bør gjennomføres et arbeid for å avklare hvilke flerfaglige roller som bør være en del av skolen/barnehagen og hvilke som bør være en del av skolehelsetjenesten, slik at man i størst mulig grad unngår overlapp og dobbeltarbeid.

Et annet forslag er å flytte (deler av) helsestasjonens arbeid ut i barnehagen, slik at for eksempel 2- og 4 års konsultasjonene kan gjennomføres i barnehagen.

Levekår

Levekår er ikke en utfordring barn har, men en utfordring familien har. Dette kan ikke håndteres på individnivå for barnet, men må håndteres på systemnivå. Tiltaket ligger derfor på familien og i samfunnet bl.a. gjennom god boligpolitikk og arbeidslivspolitik.

Når det gjelder systemene rundt barnet kan dette innebære å prioritere å legge fritidsaktiviteter/ idrett til barnehage og skolefritidsordningen og på den måten gjøre det enklere for alle å delta.

Et annet tiltak som kan utjevne forskjeller er å innføre heldagsskole med varm mat midt på dagen og lekser, samt fritidsaktiviteter/ fysisk aktivitet i løpet av skoledagen. Hjemmelikser bør da fjernes.

Med vennlig hilsen

Sign.

Siri Kjelstad

Konstituert direktør

Pilar

Sign.

Kaja Kierulf

Senterleder

RBUP Øst og Sør